

тільки самої суверенної особи. По-друге, не можна всіх фізичних осіб, крім державних службовців, розміщувати усередині персонативної правової форми суверенної особи, оскільки вони знаходяться на загальносистемному рівні національно-правової або міжнародно-правової системи зі своїм загальносистемним правовим статусом [4].

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що питання про міжнародну правосуб'єктність людини не набуло ні наукового, ані законодавчого визначення, залишаючись відкритим. Проте, є можливість прослідкувати загальну тенденцію до наукового визнання людини суб'єктом міжнародного права.

Список використаних джерел:

1. Мицик В.В. Питання про міжнародну правосуб'єктність фізичної особи. *Альманах міжнародного права*. 2010. Вип. 2. С. 25–36.
2. Cassese A. *International Law*. Oxford : Oxford University Press, 2001. 558 p.
3. Brownlie I. *Principles of Public International Law*. 6 ed. Oxford : Oxford University Press, 2003. 784 p.
4. Тарасов О.В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії. Харків : Право, 2014. 512 с.

Швець О.В.

здобувач вищої освіти 2 курсу магістерського рівня,

Науковий керівник: Бойко І.С.

кандидат політичних наук, доцент,

Національний університет «Одеська морська академія»

ПРАКТИКА МІЖНАРОДНОГО ТРИБУНАЛУ З МОРСЬКОГО ПРАВА: СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВАЗАСТОСОВЧОЇ ТА ПРАВОТВОРЧОЇ ФУНКЦІЙ

Міжнародний Трибунал з морського права (далі – МТМП, Трибунал) є ключовим інструментом врегулювання спорів, якій держави-учасниці Конвенції ООН з морського права 1982 р. (далі – Конвенція) погодилися слідувати у всіх спорах між ними щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції. Відповідно до статті 288 Конвенції Трибунал має юрисдикцію

щодо будь-якого спору, який стосується тлумачення або застосування Конвенції, і будь-якого спору, який стосується тлумачення або застосування міжнародної угоди, що відноситься до цілей цієї Конвенції [1].

Трибунал має виключну юрисдикцію щодо певних спорів, що стосуються розробки морського дна, для розв'язання яких була створена спеціальна Камера по спорах з питань морського дна. Сторонами судового розгляду можуть бути держави, міжнародні організації, фізичні або юридичні особи. Трибунал також має виняткову і обов'язкову юрисдикцією щодо термінових розглядів справ з негайного звільнення суден, затриманих іншою державою, у випадках, коли держави не можуть дійти згоди протягом десяти днів [2].

Слід зазначити, що як тільки держава стає учасником Конвенції, для неї стає обов'язковою юрисдикція Трибуналу в питаннях негайного звільнення суден. В основі даного положення лежать практичні міркування: понаднормове нахождение судна в порту приносить значні збитки, а звільнення під заставу судна, вина якого не доведена, є вираженням презумпції невинуватості; в той же час ніякий інший суд або арбітраж не здатний зобов'язати державу звільнити судно. Трибуналу додані незаперечні і в значній мірі не залежні від згоди сторін спору повноваження, тому що норма, яка закріплена в ст. 292 (п. 4), є імперативною: вона зобов'язує державу, яка затримала судно, негайно виконати рішення про звільнення судна або його екіпажу після надання застави чи іншого фінансового забезпечення [3].

У міжнародному праві загальновизнано, що на міжнародні суди не покладається правотворча функція (крім встановлення судом своїх правил судочинства, тобто свого внутрішнього права, як в будь-якій іншій міжнародній організації). Як і у випадку з будь-яким іншим міжнародним судом, рішення Міжнародного трибуналу з морського права обов'язкові тільки для сторін, що беруть участь у спорі, які заздалегідь дали згоду вважати для себе обов'язковою норму міжнародного права в тому вигляді, як її сформулює суд [7]. Поширення такого зобов'язання на треті сторони було б порушенням фундаментального загального принципу права: угода двох сторін не створює зобов'язання для третьої сторони. Однак правозастосовча практика міжнародних судів не залишається зовсім без правотворчих наслідків. Наприклад, у рішенні Трибуналу щодо розмежування морських просторів в спорі про делімітацію морського кордону між Бангладеш і М'янмою в Бенгальській затоці [4] запозичені правові

позиції, сформульовані Міжнародним судом ООН в даній сфері суспільних відносин. Метою МТМП було досягнення справедливого результату, і тому він приділив увагу порівнянню делімітації територіального моря, виключної економічної зони і континентального шельфу, окремо зупинившись на правомірності проведення єдиної розмежувальної лінії. Трибунал підкреслив, що вихідною точкою для її проведення є лінія на суходупутній території. Суддя Т. Тревес справедливо оцінив виконану Трибуналом роботу: «Ці рішення показує, що Трибунал став активним учасником колективних зусиль по тлумаченню Конвенції. Хоча Суд використовував методологію, розроблену Міжнародним судом ООН і останніми рішеннями арбітражних судів, він вніс в неї свою крихту знань і особливе бачення» [2].

Аналіз судових рішень, винесених Трибуналом, показує, що він жодного разу чітко не визнав, що він повинен брати участь у створенні морського права. У двох консультативних провадженнях, які вважаються такими, що надають міжнародним судам та трибуналам більше свободи для розвитку закону, Трибунал все ще обережно повторював, що він не повинен виконувати регуляторну чи законодавчу роль [8]. Трибунал заявив, що його роль у консультативному провадженні подвійна. По-перше, він допомагає органу, який запитує, виконувати функції. По-друге, консультативні висновки можуть «сприяти імплементації Конвенції» шляхом тлумачення норм.

Чи бачить Трибунал свою роль у розробці норм міжнародного права. Аналіз рішень щодо негайного звільнення суден від арешту свідчить, що Трибуналом розвивається міжнародне морське право, зокрема, саме Трибуналом доповнюються положення Конвенції щодо умов надання застави: Трибуналом розроблені критерії, які застосовуються при встановленні розміру застави або іншого фінансового забезпечення [5; 6]. Крім того, судді Трибуналу у своїх окремих думках виявляють готовність захищати та визнавати правотворчу роль Трибуналу. В їхніх окремих думках можна знайти чітке схвалення Трибуналу виконувати більш широку функцію, ніж тільки розв'язання спорів [9]. Науковці та судді надають великого значення окремим думкам, висловленим міжнародними суддями. Так, наприклад, суддя Трибуналу Франк розцінює окрему думку як «представлення ідей щодо певних принципів права та нюансів аналізу, які, навіть якщо не будуть прийняті в цій справі, можуть бути корисними в іншій». Інші судді, стверджували, що окремі думки, можуть і не змінювати результату справи, але «впливати

на формування, а іноді і на зміну курсу права», або що «вони, демонструють діапазон, з якого Трибунал обрав свою позицію» [9].

Отже, міжнародні судові установи, серед яких Міжнародний трибунал з морського права не є винятком, прямо не наділяються, а значить і не мають правотворчих функцій. Однак Трибунал відіграє досить значну роль в процесі формування норм міжнародного права. Трибунал прямо не визнає свою правотворчу функцію, проте ставить перед собою задачу заповняти прогалини в морському праві, а точніше в Конвенції та сприяти її імплементації через винесення рішень. Не можна заперечувати той факт, що винесеним рішеннями приділяється велика увага в сучасній доктрині. Це само по собі свідчить про те, що судові рішення впливають на формування права. Попри всю свою обережність у визнанні правотворчої функції Міжнародний трибунал з морського права дійсно впливає на розвиток міжнародного права.

Список використаних джерел:

1. Конвенция Организации Объединенных Наций по морскому праву. Принята 10 декабря 1982 года. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_057
2. Абгарян Д.Р. Практика международного трибунала по морскому праву : монография. Москва : Юстицинформ, 2015. 160 с.
3. Брехова Н.А. Современные международно-правовые средства разрешения морских споров : дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2003. 221 с.
4. Case of Delimitation of the maritime boundary in the Bay of Bengal (Bangladesh v. Myanmar): Judgment of ITLOS, 2012. URL: <https://www.itlos.org/cases/list-of-cases/case-no-16/>
5. Case of M/V Camouco (Panama v. France), Judgment of ITLOS, February 7, 2000. URL: <https://www.itlos.org/cases/list-of-cases/case-no-5/>
6. Case of M/V Hoshinmaru (Japan v. Russian Federation), Judgment of ITLOS, 6 August 2007. URL: <https://www.itlos.org/cases/list-of-cases/case-no-14/>
7. Mensah T.A. The Dispute Settlement Regime of the 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea. L : Max Planck Yrbk UN. 1999. P. 417–452
8. Merrills J. G. International Dispute Settlement. Fourth Ed. Cambridge Univ. Press, 2005. P. 354. URL: https://assets.cambridge.org/97811071/64062/frontmatter/9781107164062_frontmatter.pdf
9. Tuerk H. The Contribution of the International Tribunal for the Law of the Sea to International Law : *Pennsylvania State International Law Review*. 2007. P. 289–316.